

FRISKA KIL

KULTURPASSET Kils OK 2018

Frykstahöjden – Lövenstrand

På kartan FRISKA KIL 2018 med 40 stolpar på området Frykstahöjden – Lövenstrand är följande 14 kontrollpunkter försedda med **kulturhistoriska kommentarer**.

2. Frykstabanen – Högsta punkten.

Hit drogs vagnarna med hästar och sedan fick de rulla ner till Fryken eller ner till Illberg åt andra hållet. En man åkte med som bromsare. Han hade en tråkapp som han klämde mot ett av hjulen. Det var inte helt ovanligt att vagnar spårade ur men de gick lätt att lyfta tillbaka om man var några man. En olycka inträffade 1851 då en pojke som skulle hjälpa till med renhållningen på banan blev ihjälkörd.

Läs mer: Frej Alsterlind II s. 21-44

4. Barackplats

Frykstahöjda var tidigare ett område med militära mobförråd. Ett stort antal baracker fanns utplacerade vilket äldre kilsbor säkert minns. Under kriget var Lökene en central plats och hela området var bevakat av militär. Här kan man tydligt se att en barack har stått. En av barackerna har flyttats och är nu förråd vid Frykstastugan. Även Friluftsförbundets stuga ”Fröjda” är en sådan militärbarack.

11. Rallarkällan

Källan användes av rallarna vid bygget av järnvägen; säkert också för att vattna hästarna som drog vagnarna uppför backen innan loket ”Fryckstad” kom på plats.

12. Fryksta station

Nordvästra stambanan öppnade sin trafik 1871 och ett stickspår anlades från Kil Nedre till Fryksta (nuvarande cykelvägen). Denna nya anslutning ner till Fryken konkurrerade snabbt ut den gamla Frykstabanen. Ett nytt stationshus uppfördes så småningom nere vid kajen. Fryksta station fanns kvar med stins och allt till 1926.

14. Ammunitionsförråd

Detta är ingen vanlig jordkällare utan ett ammunitionsförråd från kriget.

15. Fångstgrop

Denna fångstgrop tros vara en älggrop och är i så fall en av landets sydligaste. Älggropen grävdes med sluttande kanter som ett melittafilter och hade stockar fastkilade i botten så att älgen inte hade någon chans att komma upp med sina långa ben. Ofta hade man en serie gropar och snören med flaggor som styrde in djuren mot groparna.

16. Kilsruders torpruin

När ett torp har rivits är det ofta jordkällaren och några grundstenar och rester av murstocken som finns kvar.

21. Kolbotten

Kolmilan måste passas och täckas med jord så att inte elden slog igenom. Det berättas att en pojke ramlade igenom milans hölje och omkom. Man sände då bud till Dömle Bruk och bad att få släcka milan men fick beskedet att låta den kola ut. Detta lär ha hänt på 1870-talet i skogarna mellan Nilsby och Övre Bondestad.

Läs mer: Frej Alsterlind II s. 329

23. Kolbotten

Här har stått en kolmila - kan vara för mer än 100 år sen. Man kan tydligt se en rund, plan yta cirka 10 meter i diameter. Groparna runt om är från den jord man grävde upp för att täcka milan med. Under mossan finns alltså kolrester.

25. Naturparken i Fryksta

Isidor och Henry Haglund hade här en naturpark som lär ha varit rena idyllen under 40- och 50-talen. Här fanns anlagda dammar och promenader med små broar. Fiskar fanns i dammarna och fåglar av alla slag trivdes i den lummiga grönskan.

34. Gamla tippen

Gamla tippen med rester av bildelar mm. Byggnaden med mottagningen som revs efter år 2000, låg strax här bredvid.

36. Gammal grustäkt

39. Kolbotten

Träkol användes förr vid järn- och stålframställning. De många järnbruken slukade stora mängder träkol. Under 1800-talets senare hälft gick 15% av landets virkesförbrukning till kolframställning.

40. Fornminne Stensättning

Stensättning från bronsålder/järnålder som dokumenterats av Riksantikvarieämbetet.

<http://kulturarvsdata.se/raa/fmi/html/10218300720001>

Om man vill veta mer om Kils historia rekommenderar vi Frej Alsterlinds fantastiska sockenböcker!

I	Den gamla kyrkplatsen	1955
II	Bygata och kyrkväg	1976
III	Fryken och Hyn	1978
IV	Det glada tjugotalet	1979
V	Kilsbygden	1981